

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

17. december 2020 *

»Præjudiciel forelæggelse – præjudiciel forelæggelse efter hasteproceduren – politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager – rammeafgørelse 2002/584/RIA – europæisk arrestordre – artikel 4a, stk. 1 – procedurer for overgivelse mellem medlemsstaterne – betingelser for fuldbyrdelse – fakultative grunde til at afslå fuldbyrdelse – undtagelser – obligatorisk fuldbyrdelse – straffedom, som er afsagt in absentia – den tiltaltes flugt – direktiv (EU) 2016/343 – artikel 8 og 9 – ret til at være til stede under retssagen – krav i tilfælde af domfældelse in absentia – efterprøvelse i forbindelse med overgivelse af den dømte person«

I sag C-416/20 PPU,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (den regionale ret i første instans i Hamburg, Tyskland) ved afgørelse af 4. september 2020, indgået til Domstolen den 7. september 2020, i en sag om fuldbyrdelse af europæiske arrestordrer udstedt mod:

TR,

procesdeltager:

Generalstaatsanwaltschaft Hamburg,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Vilaras, og dommerne N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin (refererende dommer) og K. Jürimäe,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitssekretær: fuldmægtig M. Krausenböck,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 19. november 2020,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Generalstaatsanwaltschaft Hamburg ved J. Fröhlich, som befuldmægtiget,
- den tyske regering ved J. Möller, M. Hellmann og F. Halabi, som befuldmægtigede,
- den rumænske regering ved E. Gane, L.-E. Batagoi og A. Wellman, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

- den polske regering ved B. Majczyna og J. Sawicka, som befuldmægtigede,
 - Europa-Kommissionen ved C. Ladenburger, M. Wasmeier og S. Grünheid, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 10. december 2020, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 8 og 9 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager (EUT 2016, L 65, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en sag om fuldbyrdelse i Tyskland af europæiske arrestordrer udstedt den 7. oktober 2019 af Judecătoria Deva (retten i første instans i Deva, Rumænien) og den 4. februar 2020 af Tribunalul Hunedoara (retten i første instans i Hunedoara, Rumænien) med henblik på fuldbyrdelse af frihedsstraffe, som TR er blevet idømt in absentia ved rumænske domstole.

Retsforskrifter

EU-retten

Rammeafgørelse 2002/584/RIA

- 3 Første, femte til syvende, tiende og tolvte betragtning til Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne (EFT 2002, L 190, s. 1), som ændret ved Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009 (EUT 2009, L 81, s. 24) (herefter »rammeafgørelse 2002/584«), har følgende ordlyd:
 - »(1) Ifølge konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Tammerfors den 15. og 16. oktober 1999, særlig punkt 35, bør den formelle udleveringsprocedure afskaffes mellem medlemsstaterne for personer, der forsøger at unddrage sig straffuldbyrdelse efter at være blevet endeligt domfældt, og der bør indføres hurtigere procedurer for udlevering af personer, som mistænkes for lovovertrædelser.
- [...]
- (5) Den Europæiske Unions erklærede mål at blive et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed har skabt et ønske om at afskaffe udlevering mellem medlemsstaterne og indføre en ordning for overgivelse mellem judicielle myndigheder. Endvidere vil indførelsen af en ny forenklet ordning for overgivelse af dømte eller mistænkte personer med henblik på straffuldbyrdelse eller retsforfølgning gøre det muligt at mindske den kompleksitet og den risiko for forsinkelser, der er en følge af de nuværende udleveringsprocedurer. De traditionelle samarbejdsrelationer, som hidtil har bestået mellem medlemsstaterne, bør erstattes med en ordning med fri bevægelighed for afgørelser på det strafferetlige område, både afgørelser før domsafsigelsen og endelige afgørelser, i et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed.

- (6) Den europæiske arrestordre, som denne rammeafgørelse omhandler, er den første udmøntning på det strafferetlige område af princippet om gensidig anerkendelse, som Det Europæiske Råd har udråbt til en »hjørneste« i det retlige samarbejde.
- (7) Da målet at erstatte det multilaterale udleveringssystem, der bygger på den europæiske udleveringskonvention af 13. december 1957, ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne, hvis de handler enkeltvis, og derfor bedre kan gennemføres på EU-plan, kan Rådet træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union og artikel 5 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. sidstnævnte artikel, er denne rammeafgørelse ikke mere vidtgående end, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål.

[...]

- (10) Ordningen med den europæiske arrestordre er baseret på en høj grad af tillid mellem medlemsstaterne. Anvendelsen af den kan kun suspenderes i tilfælde af, at en medlemsstat groft og vedvarende overtræder de principper, der er fastlagt i artikel 6, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Union, hvilket skal fastslås af Rådet i henhold til samme traktats artikel 7, stk. 1, med de følger, der er fastsat i stk. 2 i samme artikel.

[...]

- (12) Denne rammeafgørelse respekterer de grundlæggende rettigheder og principper, som er anerkendt i artikel 6 [EU], og som afspejles i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, navnlig kapitel VI. [...]

- 4 Rammeafgørelsens artikel 1 med overskriften »Definition af og pligten til at fuldbyrde en europæisk arrestordre« bestemmer:

»1. Den europæiske arrestordre er en retsafgørelse truffet af en medlemsstat med det formål, at en anden medlemsstat anholder og overgiver en eftersøgt person med henblik på strafforfølgning eller fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning.

2. Medlemsstaterne fuldbyrder enhver europæisk arrestordre på grundlag af princippet om gensidig anerkendelse og i overensstemmelse med bestemmelserne i denne rammeafgørelse.

3. Denne rammeafgørelse indebærer ikke nogen ændring af pligten til at respektere de grundlæggende rettigheder og grundlæggende retsprincipper, således som de er defineret i artikel 6 [EU].«

- 5 Nævnte rammeafgørelsens artikel 4a med overskriften »Afgørelser afsagt under og efter en retssag, hvor den pågældende ikke selv var til stede«, bestemmer:

»1. Den fuldbyrdende judicielle myndighed kan også nægte at fuldbyrde den europæiske arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, hvis den pågældende ikke selv var til stede under den retssag, der førte til afgørelsen, medmindre det fremgår af den europæiske arrestordre, at den pågældende i overensstemmelse med yderligere proceduremæssige krav i den udstedende medlemsstats nationale ret

a) i rette tid

- i) enten er blevet indkaldt personligt og derved underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for den retssag, der førte til afgørelsen, eller på anden måde faktisk er blevet officielt underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for den pågældende retssag på en sådan måde, at det entydigt fremgår, at han/hun var klar over den berammede retssag

og

- ii) er blevet underrettet om, at der kan afsiges en afgørelse, selv om han/hun ikke er til stede under retssagen

eller

- b) var klar over den berammede retssag og havde givet et mandat til en juridisk rådgiver, der var udnævnt enten af den pågældende person eller af staten til at forsvare ham/hende under retssagen, og var faktisk repræsenteret af denne rådgiver under retssagen

eller

- c) efter at have fået afgørelsen forkyndt og udtrykkeligt være blevet underrettet om retten til fornyet prøvelse eller anke, hvor personen har ret til at deltage, og som giver mulighed for, at sagens realiteter inkl. nye beviser bliver taget op igen, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse bliver ændret:

- i) udtrykkeligt har erklæret, at han/hun ikke anfægter afgørelsen

eller

- ii) ikke har anmodet om fornyet prøvelse eller anke inden for den gældende frist

eller

- d) ikke har fået afgørelsen forkyndt personligt, men

- i) vil få den forkyndt personligt straks efter overgivelsen og vil udtrykkeligt blive underrettet om retten til fornyet prøvelse eller anke, hvor personen har ret til at deltage, og som giver mulighed for, at sagens realiteter, herunder nye beviser, bliver taget op igen, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse bliver ændret

og

- ii) vil blive underrettet om den frist, inden for hvilken han/hun skal anmode om en sådan fornyet prøvelse eller anke som nævnt i den pågældende europæiske arrestordre.

2. Hvis den europæiske arrestordre udstedes med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning på de i stk. 1, litra d), omhandlede vilkår, og den pågældende ikke tidligere har modtaget officiel underretning om, at der er iværksat retsforfølgning mod ham/hende, kan den pågældende, når han/hun underrettes om indholdet af den europæiske arrestordre, anmode om at modtage en genpart af dommen, inden overgivelsen finder sted. Straks efter at den udstedende myndighed har fået underretning om anmodningen, fremsender den genparten af dommen til den, der søges overgivet, via den fuldbyrdende myndighed. Anmodningen fra den pågældende må hverken forsinke overgivelsesproceduren eller forsinke afgørelsen om fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre. Fremsendelsen af dommen til den pågældende er kun til orientering; den anses ikke for en formel forkyndelse af dommen og igangsætter ikke nogen frister, der finder anvendelse i forbindelse med fornyet prøvelse eller anke.

3. Hvis personen overgives på de i stk. 1, litra d), omhandlede vilkår, og den pågældende har anmodet om fornyet prøvelse eller anke, tages frihedsberøvelsen af den pågældende person, der afventer en sådan fornyet prøvelse eller anke, regelmæssigt eller på begæring af den pågældende person op til prøvelse efter den udstedende medlemsstats lovgivning, indtil den fornyede prøvelse eller anken er færdigbehandlet. En sådan prøvelse omfatter navnlig muligheden af at suspendere eller afbryde frihedsberøvelsen. Den fornyede prøvelse eller anken begynder i rette tid efter overgivelsen.«

Rammeafgørelse 2009/299

- 6 Første betragtning til Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009 om ændring af rammeafgørelse 2002/584, rammeafgørelse 2005/214/RIA, rammeafgørelse 2006/783/RIA, rammeafgørelse 2008/909/RIA og rammeafgørelse 2008/947/RIA samt styrkelse af personers proceduremæssige rettigheder og fremme af anvendelsen af princippet om gensidig anerkendelse i forbindelse med afgørelser afsagt, uden at den pågældende selv var til stede under retssagen (EUT 2009, L 81, s. 24), har følgende ordlyd:

»Anklagedes ret til selv at være til stede under retssagen indgår i retten til en retfærdig rettergang i henhold til artikel 6 i konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, som fortolket af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Domstolen har endvidere erklæret, at anklagedes ret til selv at være til stede under retssagen ikke er absolut, og at anklagede under visse omstændigheder af egen fri vilje udtrykkeligt eller stiltiende, men utvetydigt, kan give afkald på denne ret.«

Direktiv 2016/343

- 7 Følgende fremgår af 33. og 35. betragtning til direktiv 2016/343:

»(33) Retten til en retfærdig rettergang er et af grundprincipperne i et demokratisk samfund. De mistænkte og tiltalte ret til at være til stede under retssagen udspringer af denne ret og bør være sikret i hele Unionen.

[...]

(35) De mistænkte og tiltalte ret til at være til stede under retssagen er ikke absolut. På visse betingelser bør mistænkte og tiltalte udtrykkeligt eller stiltiende, men dog utvetydigt, have mulighed for at give afkald på denne ret.«

- 8 Dette direktivs artikel 8 med overskriften »Retten til at være til stede under retssagen« har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at mistænkte eller tiltalte har ret til at være til stede under retssagen.

2. Medlemsstaterne kan fastsætte, at en retssag, der kan resultere i en afgørelse om en mistænks eller tiltalts skyld eller uskyld, kan afholdes, uden at vedkommende er til stede, på betingelse af:

- a) at den mistænkte eller tiltalte i tide er blevet underrettet om retssagen og oplyst om konsekvenserne af at undlade at give møde, eller
- b) at den mistænkte eller tiltalte, der er blevet underrettet om retssagen, repræsenteres af en befuldmægtiget advokat, som er udpeget enten af den mistænkte eller tiltalte eller af staten.

3. En afgørelse, der er truffet i overensstemmelse med stk. 2, kan fuldbyrdes over for den pågældende mistænkte eller tiltalte.

4. Såfremt medlemsstaterne fastsætter en mulighed for afholdelse af retssager, uden at mistænkte eller tiltalte er til stede, men det ikke er muligt for de kompetente myndigheder at opfylde betingelserne fastsat i denne artikels stk. 2, fordi en mistænkt eller tiltalt ikke kan findes, selv om der er blevet gjort en rimelig indsats, kan medlemsstaterne fastsætte, at en afgørelse alligevel kan træffes og fuldbyrdes. I

så fald sikrer medlemsstaterne, at mistænkte eller tiltalte, når de underrettes om afgørelsen, navnlig når de pågribes, også underrettes om muligheden for at anfægte afgørelsen og om retten til en ny retssag eller et andet retsmiddel i overensstemmelse med artikel 9.

5. Denne artikel berører ikke nationale regler, der fastsætter, at dommeren eller den kompetente domstol kan udelukke en mistænkt eller tiltalt midlertidigt fra retssagen, hvis dette er nødvendigt af hensyn til korrekt gennemførelse af straffesagen, på betingelse af at retten til et forsvar overholdes.

6. Denne artikel berører ikke nationale regler, der giver mulighed for, at sager eller bestemte stadier heraf gennemføres skriftligt, på betingelse af at dette er i overensstemmelse med retten til en retfærdig rettergang.«

- 9 Samme direktivs artikel 9 med overskriften »Retten til en ny retssag« bestemmer følgende:

»Medlemsstaterne sikrer, at når mistænkte eller tiltalte ikke var til stede under deres retssag, og de betingelser, der er fastsat i artikel 8, stk. 2, ikke var overholdt, har de ret til en ny retssag eller til et andet retsmiddel, som giver mulighed for en fornyet prøvelse af sagens realitet, herunder bedømmelse af nyt bevismateriale, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse ændres. Medlemsstaterne sikrer i den forbindelse, at disse mistænkte og tiltalte har ret til at være til stede, således at de effektivt kan deltage i overensstemmelse med de procedurer, der er fastlagt i henhold til national ret, og udøve retten til et forsvar.«

Tysk ret

- 10 § 83 i Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (lov om international retshjælp i straffesager) af 23. december 1982 (BGBl. 1982 I, s. 2071), i den affattelse, der blev offentliggjort den 27. juni 1994 (BGBl. 1994 I, s. 1537), bestemmer:

»(1) Udlevering er ikke tilladt, når

[...]

- 3) den dømte person, hvor der er tale om en anmodning med henblik på straffuldbyrdelse, ikke selv var til stede under den retssag, der førte til dommen [...]

(2) Udlevering er dog uanset stk. 1, nr. 3), tilladt, hvis

1. den dømte person

a) i rette tid

aa) er blevet indkaldt personligt til den retssag, der førte til dommen, eller

bb) på anden måde faktisk er blevet officielt underrettet om det fastsatte tidspunkt og sted for den retssag, der førte til dommen, således at det entydigt fremgår, at den dømte person var klar over den berammede retssag, og

b) er blevet underrettet om, at der kan afsiges dom, selv om vedkommende ikke giver møde

2. den dømte person var klar over sagen mod den pågældende, i hvilken en forsvarer deltog, og har forhindret en personlig indkaldelse ved at flygte, eller

3. den dømte person var klar over den berammede retssag og havde givet en forsvarer fuldmagt til at forsvare sig under retssagen og var faktisk repræsenteret af denne under retssagen.

[...]

(4) Uanset stk. 1, nr. 3), er udlevering endvidere tilladt, hvis den dømte person straks efter overgivelsen til den anmodende medlemsstat personligt får dommen forkyndt, og den dømte person udtrykkeligt underrettes om sin i stk. 3, andet punktum, nævnte ret til fornyet prøvelse eller anke samt om de frister, der er fastsat herfor.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 11 Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at den forelæggende ret, Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (den regionale ret i første instans i Hamburg, Tyskland), har modtaget to europæiske arrestordre udstedt af de rumænske myndigheder henholdsvis den 7. oktober 2019 og den 4. februar 2020 om overgivelse af TR, der er rumænsk statsborger, med henblik på fuldbyrdelse af frihedsstraffe, som TR er blevet idømt in absentia af rumænske domstole. TR har siden den 31. marts 2020 været varetægtsfængslet i Hamburg (Tyskland) med henblik på udlevering.
- 12 Følgende domme er blevet afsagt over TR:
 - for det første en endelig dom afsagt in absentia af de rumænske domstole for tre straffelovsovertrædelser i form af trusler og en overtrædelse i form af forsætlig brandstiftelse med idømmelse af en frihedsstraf på 6 år og 6 måneder og 1 832 dages fængsel, nedsat med en allerede afsonet periode fra den 1. januar 2016 til den 14. april 2017 samt yderligere 48 dages fængsel, for at have begået overtrædelser i form af afpresning og hærværk (gentagelsesvirkning)
 - for det andet en dom afsagt in absentia med idømmelse af en frihedsstraf på 4 år, hvoraf han endnu skal afsone 2 år og 4 måneder, med tillæg af en reststraf på 1 786 dages fængsel fra en tidligere dom, for at have begået overtrædelser i form af deltagelse i en kriminel organisation, handel med euforiserende stoffer i forbindelse med deltagelse i en kriminel organisation og to trafiksikkerhedsrelaterede færdselslovsovertrædelser samt for legemsbeskadigelse.
- 13 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at TR i oktober 2018 flygtede til Tyskland for at unddrage sig den strafforfølgning, der var indledt mod ham i Rumænien, og som førte til de domme, der er nævnt i denne doms foregående præmis.
- 14 Som svar på en anmodning om oplysninger meddelte de rumænske myndigheder anklagemyndigheden i Hamburg, at hvad angår de straffedomme, der var genstand for de europæiske arrestordre af 7. oktober 2019 og 4. februar 2020, havde den tiltalte person ikke kunnet indkaldes personligt på den kendte bopælsadresse i Rumænien. Derfor blev der i overensstemmelse med rumænsk ret hver gang efterladt en officiel meddelelse på den tiltaltes adresse, idet det i rumænsk ret er fastsat, at indkaldelser ved udløbet af en frist på ti dage anses for at være forkyndt.
- 15 De rumænske myndigheder tilføjede, at den tiltalte person i de to sager, der førte til de nævnte domme, i første instans var repræsenteret af advokater efter eget valg, og at han under appelsagen var blevet repræsenteret af advokater, der var beskikket af domstolene.
- 16 Det fremgår af den europæiske arrestordre udstedt af Judecătoria Deva (retten i første instans i Deva, Rumænien) og af de supplerende oplysninger af 20. maj 2020, at TR, selv om han var klar over den sag, som var indledt mod ham, hverken var til stede under førsteinstanssagen ved denne ret eller under appelsagen ved Curtea de Apel Alba Iulia (appeldomstolen i Alba Iulia, Rumænien), men at han med kendskab til den berammede retssag ved Judecătoria Deva (retten i første instans i Deva) havde givet fuldmagt til en advokat efter eget valg, som faktisk havde repræsenteret ham i første instans. Under appelsagen var TR repræsenteret af en beskikket advokat.

- 17 De rumænske myndigheder afslog imidlertid at efterkomme de tyske myndigheders anmodning om at få garantier med hensyn til genoptagelse af de omhandlede straffesager, idet TR var blevet gyldigt indkaldt, og straffedommene således ikke kunne gøres til genstand for fornyet prøvelse i henhold til den rumænske strafferetsplejelov.
- 18 Ved afgørelse af 28. maj 2020 godkendte den forelæggende ret i overensstemmelse med den gældende tyske lovgivning overgivelsen af TR til Rumænien til fuldbyrdelse af de europæiske arrestordre af 7. oktober 2019 og af 4. februar 2020. I denne henseende fandt den, at selv om overgivelsen af en person med henblik på straffuldbyrdelse ganske vist principielt er udelukket, når denne person ikke selv var til stede under den retssag, der førte til domfældelsen, havde TR forhindret sin personlige indkaldelse i Rumænien ved at flygte til Tyskland. Desuden havde han været klar over sagerne mod ham, i hvilke han var repræsenteret af en advokat.
- 19 TR har rejst indsigelser mod udleveringen og modsat sig den forenkede udlevering, der er fastsat i § 41 i lov om international retshjælp i straffesager.
- 20 Han har anfægtet udleveringsafgørelsen af 28. maj 2020 med den begrundelse, at hans overgivelse til Rumænien er ulovlig på grund af den manglende garanti fra de rumænske myndigheders side med hensyn til hans ret til en genoptagelse af de omhandlede straffesager, idet en sådan manglende garanti er uforenelig med artikel 8 og 9 i direktiv 2016/343.
- 21 På denne baggrund har Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (den regionale ret i første instans i Hamburg) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal bestemmelserne i direktiv 2016/343, navnlig i direktivets artikel 8 og 9, i forbindelse med afgørelser om udlevering med henblik på strafforfølgelse af en person, som er dømt in absentia, fra en EU-medlemsstat til en anden medlemsstat fortolkes således, at udleveringens lovlighed – navnlig i et såkaldt flugttilfælde – afhænger af, at den anmodende stat har opfyldt de betingelser, der er nævnt i direktivet?«

Hasteproceduren

- 22 Den forelæggende ret har anmodet om, at nærværende præjudicielle forelæggelse undergives den præjudicielle hasteprocedure, der er fastsat i artikel 107 i Domstolens procesreglement.
- 23 I denne henseende bemærkes for det første, at den forelæggende rets spørgsmål vedrører såvel fortolkning af rammeafgørelse 2002/584 som fortolkning af direktiv 2016/343, der henhører under de områder, som er omhandlet i afsnit V i EUF-traktatens tredje del vedrørende et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. Forelæggelsen kan følgelig undergives den præjudicielle hasteprocedure.
- 24 Hvad for det andet angår kriteriet om den hastende karakter skal der i henhold til Domstolens praksis tages hensyn til den omstændighed, at den i hovedsagen omhandlede person på nuværende tidspunkt er frihedsberøvet, og at hans fortsatte frihedsberøvelse afhænger af løsningen af tvisten i hovedsagen (dom af 28.11.2019, Spetsializirana prokuratura, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, præmis 22).
- 25 I det foreliggende tilfælde fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at den hastende karakter som omhandlet i procesreglementets artikel 107, stk. 2, følger af de efter omstændighederne alvorlige konsekvenser, som en for sen afgørelse vil kunne have for den person, der er genstand for de europæiske arrestordre, som den forelæggende ret er anmodet om at fuldbyrde, navnlig henset til den frihedsberøvelse, som den pågældende har været udsat for som følge af varetægtsfængslingen i Hamburg med henblik på udlevering siden den 31. marts 2020, og til, at det afhænger af besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål, der er forelagt Domstolen, om han skal overgives til Rumænien eller løslades.

26 Under disse omstændigheder har Domstolens Fjerde Afdeling den 23. september 2020 på forslag fra den refererende dommer, og efter at generaladvokaten er blevet hørt, besluttet at efterkomme den forelæggende rets anmodning om, at nærværende præjudicielle forelæggelse undergives den præjudicielle hasteprocedure.

Om det præjudicielle spørgsmål

27 Indledningsvis bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer Domstolen at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra denne synsvinkel påhviler det Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den (dom af 2.4.2020, Ruska Federacija, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).

28 I det foreliggende tilfælde fremgår det af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at den forelæggende ret skal tage stilling til lovligheden af overgivelsen af TR til de rumænske myndigheder på grundlag af bestemmelserne i § 83 i lov om international retshjælp i straffesager, der gennemfører artikel 4a i rammeafgørelse 2002/584 i tysk ret.

29 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at de nødvendige betingelser for en sådan overgivelse er opfyldt, for så vidt som denne person dels bevidst har unddraget sig de sager, der gav anledning til de europæiske arrestordrer, som skal fuldbyrdes af denne ret, ved at flygte til Tyskland og således har forhindret sin personlige indkaldelse, dels for så vidt som den nævnte person inden for rammerne af disse sager i første instans var repræsenteret af en advokat efter eget valg og under appelsagerne af en af domstolene beskikket advokat. TR har derimod for den forelæggende ret gjort gældende, at denne overgivelse ikke er lovlig, henset til kravene i artikel 8 og 9 i direktiv 2016/343, med den begrundelse, at der ikke foreligger nogen garanti for genoptagelse af straffesagerne mod ham i Rumænien.

30 Under disse omstændigheder skal det forelagte spørgsmål forstås således, at det vedrører spørgsmålet, om artikel 4a i rammeafgørelse 2002/584 skal fortolkes således, at den fuldbyrdende judicielle myndighed kan afslå at fuldbyrde en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, i en situation, hvor den pågældende person har forhindret sin personlige indkaldelse og ikke selv var til stede under retssagen på grund af sin flugt til den fuldbyrdende medlemsstat, alene med den begrundelse, at den ikke har fået sikkerhed for, at retten til en ny retssag som omhandlet i artikel 8 og 9 i direktiv 2016/343 vil blive overholdt ved en overgivelse til udstedelsesmedlemsstaten.

31 Der skal henvises til, at rammeafgørelse 2002/584, således som det navnlig fremgår af dens artikel 1, stk. 1 og 2, og af dens femte og syvende betragtning, har til formål at erstatte det multilaterale udleveringssystem, der er baseret på den europæiske udleveringskonvention, underskrevet i Paris den 13. december 1957, med en ordning for overgivelse mellem judicielle myndigheder af dømte eller mistænkte personer med henblik på straffuldbyrdelse eller retsforfølgning, og at denne ordning er baseret på princippet om gensidig anerkendelse (dom af 29.1.2013, sag C-396/11, Radu, EU:C:2013:39, præmis 33, og af 11.3.2020, SF (Europæisk arrestordre – garanti for overførelse til fuldbyrdelsesstaten), C-314/18, EU:C:2020:191, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).

32 Den nævnte rammeafgørelse tilsigter således med indførelsen af en ny forenklet og mere effektiv ordning for overgivelse af personer, der er dømt eller mistænkt for overtrædelse af straffeloven, at fremme og fremskynde det retlige samarbejde med henblik på at bidrage til at gennemføre Unionens erklærede mål om at blive et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed på grundlag af den høje grad af tillid, der skal være mellem medlemsstaterne (dom af 26.2.2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, præmis 37, og af 24.9.2020, Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof (specialitetsprincippet), C-195/20 PPU, EU:C:2020:749, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

- 33 På det af rammeafgørelse 2002/584 regulerede område er princippet om gensidig anerkendelse, som udgør »hjørnestenen« i det retlige samarbejde i straffesager, således som det bl.a. fremgår af sjette betragtning til rammeafgørelsen, udmøntet i rammeafgørelsens artikel 1, stk. 2, der fastsætter reglen om, at medlemsstaterne har pligt til at fuldbyrde en europæisk arrestordre på grundlag af princippet om gensidig anerkendelse og i overensstemmelse med bestemmelserne i den nævnte rammeafgørelse. Ifølge bestemmelserne i samme rammeafgørelse kan medlemsstaterne således kun afslå at fuldbyrde en sådan arrestordre af de obligatoriske grunde til at afslå fuldbyrdelse, der er fastsat i dennes artikel 3, eller af de fakultative grunde til at afslå fuldbyrdelse, som er fastsat i artikel 4 og 4a i rammeafgørelse 2002/584. Den fuldbyrdende judicielle myndighed kan desuden kun underkaste fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre de betingelser, der er fastsat i artikel 5 i rammeafgørelse 2002/584 (dom af 26.2.2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 Mens fuldbyrdelse af den europæiske arrestordre udgør hovedreglen, er afslaget på fuldbyrdelse følgelig udformet som en undtagelse, der skal undergives en streng fortolkning (dom af 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Mangler i retssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 Hvad særligt angår den situation, hvor den europæiske arrestordre vedrører fuldbyrdelse af en straffedom afsagt in absentia, fastsatte artikel 5, nr. 1), i rammeafgørelse 2002/584 i dennes oprindelige affattelse en regel, hvorefter den fuldbyrdende medlemsstat i dette tilfælde kunne gøre overgivelsen af den pågældende person betinget af, at der i den udstedende medlemsstat var garanti for en fornyet prøvelse i sidstnævntes tilstedeværelse (dom af 10.8.2017, Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, præmis 52).
- 36 Denne bestemmelse blev ophævet ved rammeafgørelse 2009/299 og i rammeafgørelse 2002/584 erstattet med en ny artikel 4a, der begrænser muligheden for at nægte at fuldbyrde en europæisk arrestordre ved præcist og ensartet at opregne betingelserne for, hvornår anerkendelse og fuldbyrdelse af en afgørelse afsagt under eller efter en retssag, hvor den pågældende person ikke selv var til stede, ikke kan nægtes (dom af 10.8.2017, Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 37 Den nævnte artikel 4a gennemfører en harmonisering af betingelserne for fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre i tilfælde af en dom, afsagt in absentia, der afspejler den konsensus, som er opnået mellem samtlige medlemsstater vedrørende den rækkevidde, som de processuelle rettigheder, der gælder for personer dømt in absentia, som er genstand for en europæisk arrestordre, skal tillægges i henhold til EU-retten (dom af 26.2.2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, præmis 62).
- 38 Som det fremgår af selve ordlyden af artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, råder den fuldbyrdende judicielle myndighed over beføjelsen til at nægte at fuldbyrde en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, hvis den pågældende ikke selv var til stede under den retssag, der førte til afgørelsen, medmindre det fremgår af den europæiske arrestordre, at de betingelser, der respektivt er fastsat i denne bestemmelses litra a)-d), er opfyldt (dom af 10.8.2017, Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 39 Artikel 4a i rammeafgørelse 2002/584 har til formål at sikre et højt beskyttelsesniveau og gøre det muligt for den fuldbyrdende myndighed at foretage en overgivelse af den pågældende, selv om vedkommende var fraværende i den retssag, som førte til dennes domfældelse, samtidig med at vedkommendes ret til forsvar fuldt ud overholdes (dom af 10.8.2017, Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, præmis 58).

- 40 Som Domstolen allerede har fastslået, har EU-lovgiver således valgt en løsning, der består i en udtømmende opregning af de situationer, hvor fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en dom afsagt in absentia, ikke skal anses for at udgøre et indgreb i retten til forsvar (jf. i denne retning dom af 26.2.2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, præmis 44).
- 41 Det følger heraf, at den fuldbyrdende judicielle myndighed er forpligtet til at fuldbyrde en europæisk arrestordre, selv om den berørte ikke selv var til stede under den retssag, der førte til afgørelsen, såfremt det konstateres, at en af de omstændigheder, som er omhandlet i artikel 4a, stk. 1, litra a), b), c) eller d), i rammeafgørelse 2002/584 foreligger (dom af 10.8.2017, Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, præmis 55).
- 42 Domstolen har endvidere fastslået, at artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584 hverken tilsidesætter retten til adgang til effektive retsmidler og til en retfærdig rettergang eller retten til forsvar, der er garanteret i henholdsvis artikel 47 og artikel 48, stk. 2, i chartret om grundlæggende rettigheder, og at denne bestemmelse derfor er forenelig med chartrets krav (jf. i denne retning dom af 26.2.2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, præmis 53 og 54).
- 43 Hvad angår direktiv 2016/343, som den forelæggende ret har henvist til, bemærkes, at dette direktivs artikel 8, stk. 1, fastslår retten for mistænkte og tiltalte til at være til stede under retssagen. Medlemsstaterne kan imidlertid i medfør af denne artikels stk. 2 fastsætte, at en retssag, der kan resultere i en afgørelse om en mistænks eller tiltalts skyld eller uskyld, kan afholdes, uden at vedkommende er til stede, på de i dette stykke fastsatte betingelser.
- 44 Desuden skal medlemsstaterne i henhold til det nævnte direktivs artikel 9 sikre, at mistænkte eller tiltalte, når de ikke var til stede under deres retssag, og de betingelser, der er fastsat i artikel 8, stk. 2, i direktiv 2016/343, ikke var overholdt, har ret til en ny retssag eller til et andet retsmiddel, som giver mulighed for en fornyet prøvelse af sagens realitet, herunder bedømmelse af nyt bevismateriale, og som kan føre til, at den oprindelige afgørelse ændres.
- 45 Det skal imidlertid fastslås, at rammeafgørelse 2002/584 indeholder en særlig bestemmelse, nemlig artikel 4a, som netop omhandler tilfælde, hvor der foreligger en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en frihedsstraf eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, vedrørende en person, der ikke selv var til stede under den retssag, der førte til den afgørelse, hvorved denne straf eller foranstaltning blev pålagt.
- 46 I denne sammenhæng kan den eventuelle manglende overensstemmelse af udstedelsesmedlemsstatens nationale ret med bestemmelserne i direktiv 2016/343 ikke udgøre en grund til at afslå at fuldbyrde den europæiske arrestordre.
- 47 Hvis bestemmelserne i et direktiv påberåbes for at hindre fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, vil det nemlig gøre det muligt at omgå den ordning, der er indført ved rammeafgørelse 2002/584, som udtømmende opregner grundene til at afslå fuldbyrdelse. Dette gælder så meget desto mere, som direktiv 2016/343 ikke indeholder bestemmelser, der finder anvendelse på udstedelse og fuldbyrdelse af europæiske arrestordre, således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 62 og 63 i forslaget til afgørelse.
- 48 Der skal desuden henvises til, at Domstolen har fastslået, at for så vidt som den udstedende medlemsstat har indført en straffeprocedure, der omfatter flere prøvelsesinstanser, og som dermed kan give anledning til successive retsafgørelser, hvoraf mindst én er blevet truffet in absentia, skal begrebet »retssag, der førte til afgørelsen«, som omhandlet i artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584 fortolkes således, at det alene vedrører det trin, som førte til den retsafgørelse, hvorved der blev truffet endelig afgørelse om den berørtes skyld og om idømmelse af en straf til vedkommende,

såsom en frihedsberøvende foranstaltning, efter at der er blevet foretaget en faktisk såvel som retlig fornyet prøvelse af sagens realitet (dom af 10.8.2017, Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, præmis 98).

- 49 De betingelser i artikel 4a i rammeafgørelse 2002/584, som i det foreliggende tilfælde giver anledning til en tvivl, der ikke kunne afklares gennem de svar, der blev givet på de spørgsmål, som Domstolen stillede i retsmødet, er betingelserne om, at TR faktisk var blevet officielt underrettet, og om, at TR havde givet et mandat til de advokater, som var beskikket af de rumænske domstole. Ifølge oplysningerne fra den forelæggende ret blev de i denne doms præmis 12 nævnte europæiske arrestordrer udstedt efter to domme afsagt efter appel. TR var ikke til stede under appelsagerne og var repræsenteret af en beskikket advokat. Derimod fremgår det af disse oplysninger, at TR med hensyn til mindst en af førsteinstanssagerne var klar over den berammede retssag, gav mandat til en juridisk rådgiver, der var udnævnt af ham selv til at til at forsvare ham under retssagen, og var faktisk repræsenteret af denne rådgiver under retssagen.
- 50 Det følger heraf, at den forelæggende ret, som det påhviler at efterprøve, om betingelserne for en eventuel anvendelse af artikel 4a i rammeafgørelse 2002/584 i den sag, der er indbragt for den, er opfyldt, først skal afgøre, om det er sagerne mod TR i første instans eller appelsagerne, der er omfattet af begrebet »retssag, der førte til afgørelsen« som omhandlet i artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, som fortolket af Domstolen, og dernæst undersøge, om de nævnte betingelser er opfyldt for så vidt angår hver af disse sager.
- 51 Såfremt den fuldbyrdende judicielle myndighed måtte finde, at de i den nævnte artikel 4a, stk. 1, litra a) eller b), fastsatte betingelser, som er til hinder for beføjelsen til at afslå fuldbyrdelse af en europæisk arrestordre, ikke er opfyldt, kan denne judicielle myndighed under alle omstændigheder, eftersom denne artikel 4a fastsætter en fakultativ grund til at afslå fuldbyrdelse af en sådan arrestordre, tage andre omstændigheder i betragtning, på grundlag af hvilke den kan sikre sig, at overgivelsen af den pågældende ikke indebærer en tilsidesættelse af dennes ret til forsvar, og overgive vedkommende til udstedelsesmedlemsstaten (jf. i denne retning dom af 24.5.2016, Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, præmis 50).
- 52 Inden for rammerne af en sådan vurdering kan den fuldbyrdende judicielle myndighed således tage hensyn til den pågældendes adfærd. Det er således på dette trin i overgivelsesproceduren, at der kan rettes en særlig opmærksomhed mod navnlig den omstændighed, at den pågældende har forsøgt at undgå forkyndelse af den underretning, som vedkommende var adressat for (jf. i denne retning dom af 24.5.2016, Dworzecki, C-108/16 PPU, EU:C:2016:346, præmis 51), eller at den pågældende har forsøgt at undgå enhver kontakt med de af de rumænske domstole beskikkede advokater.
- 53 Den fuldbyrdende judicielle myndighed kan ligeledes tage hensyn til den i anmodningen om præjudiciel afgørelse anførte omstændighed, at TR appellerede førsteinstansernes afgørelser, hvilket bekræfter, at der forelå en efter rumænsk ret gyldig advokatfuldmagt.
- 54 Såfremt det måtte vise sig, at det er førsteinstanssagerne og ikke appelsagerne, der er omfattet af begrebet »retssag, der førte til afgørelsen« som omhandlet i artikel 4a, stk. 1, i rammeafgørelse 2002/584, fremgår det af de oplysninger, der er gengivet i denne doms præmis 49, at betingelserne i artikel 4a, stk. 1, litra b), i rammeafgørelse 2002/584, med forbehold af den forelæggende rets efterprøvelse, synes at være opfyldt for så vidt angår i det mindste én afgørelse, der ligger til grund for en af de i hovedsagen omhandlede europæiske arrestordrer, således at den forelæggende ret ikke har beføjelse til på grundlag af artikel 4a i rammeafgørelse 2002/584 at afslå fuldbyrdelse af denne arrestordre.
- 55 Det skal imidlertid bemærkes, at den omstændighed, at det ikke er muligt ud over de grunde til at afslå fuldbyrdelse, der er fastsat i rammeafgørelse 2002/584, at påberåbe sig direktiv 2016/343 for at hindre fuldbyrdelsen af en europæisk arrestordre, på ingen måde påvirker den udstedende medlemsstats

absolutte forpligtelse til inden for sin retsorden at overholde samtlige EU-retlige bestemmelser, herunder direktiv 2016/343. Da fristen for gennemførelse af dette direktiv er udløbet, kan den pågældende i givet fald, såfremt vedkommende overgives til den udstedende medlemsstat, ved denne medlemsstats domstole påberåbe sig de bestemmelser i nævnte direktiv, der ud fra et indholdsmæssigt synspunkt fremstår som ubetingede og tilstrækkeligt præcise, hvis denne medlemsstat ikke rettidigt har gennemført direktivet eller ikke har gennemført det korrekt (jf. i denne retning dom af 15.2.2017, British Film Institute, C-592/15, EU:C:2017:117, præmis 13, og af 4.10.2018, Link Logistik N&N, C-384/17, EU:C:2018:810, præmis 47).

- 56 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at artikel 4a i rammeafgørelse 2002/584 skal fortolkes således, at den fuldbyrdende judicielle myndighed ikke kan afslå at fuldbyrde en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, i en situation, hvor den pågældende person har forhindret sin personlige indkaldelse og ikke selv var til stede under retssagen på grund af sin flugt til den fuldbyrdende medlemsstat, alene med den begrundelse, at den ikke har fået sikkerhed for, at retten til en ny retssag som omhandlet i artikel 8 og 9 i direktiv 2016/343 vil blive overholdt ved en overgivelse til udstedelsesmedlemsstaten.

Sagsomkostninger

- 57 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 4a i Rådets rammeafgørelse 2002/584/RIA af 13. juni 2002 om den europæiske arrestordre og om procedurerne for overgivelse mellem medlemsstaterne, som ændret ved Rådets rammeafgørelse 2009/299/RIA af 26. februar 2009, skal fortolkes således, at den fuldbyrdende judicielle myndighed ikke kan afslå at fuldbyrde en europæisk arrestordre, der er udstedt med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller en anden frihedsberøvende foranstaltning, i en situation, hvor den pågældende person har forhindret sin personlige indkaldelse og ikke selv var til stede under retssagen på grund af sin flugt til den fuldbyrdende medlemsstat, alene med den begrundelse, at den ikke har fået sikkerhed for, at retten til en ny retssag, som omhandlet i artikel 8 og 9 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/343 af 9. marts 2016 om styrkelse af visse aspekter af uskyldsformodningen og retten til at være til stede under retssagen i straffesager, vil blive overholdt ved en overgivelse til udstedelsesmedlemsstaten.

Underskrifter